

Како дел од Програмата за реформи во разузнавачкиот и безбедносниот сектор во Република Северна Македонија (2021-2026), ДЦАФ продолжи да гради импулс во своите напори за зајакнување на разузнавачкиот и безбедносниот сектор, обезбедувајќи тој да остане отпорен, демократски и ефективно управуван. Од јули до септември 2024 година, беа спроведени разновидни активности, насочени кон различни клучни групи, вклучувајќи го Парламентот, извршната власт, судството и граѓанското општество/медиумите. Овој сеопфатен и инклузивен пристап има за цел да обезбеди реформскиот процес да ги ангажира сите релевантни чинители, поттикнувајќи поцврст и поодговорен безбедносен сектор. Во светло на новиот парламентарен состав и формирањето на новата влада, вклучително и промените на министерските и раководните позиции, раководството на програмата на ДЦАФ одржа состаноци со раководството на неколку партнерски институции. Овие дискусии имаа за цел да обезбедат континуитет и да ја потврдат посветеноста на партнерите кон целите на Програмата.

На **18 јули**, претставници од канцеларијата на ДЦАФ во Скопје се сретнаа со претседателот на Собранието на Република Северна Македонија, г-дин Африм Гаши. ДЦАФ одржува стратешко партнерство со Собранието за зајакнување на парламентарниот и независен надзор, поддржувајќи ги реформите во безбедносно-разузнавачкиот сектор. На состанокот беа разгледани тековните проекти, фокусирајќи се на зајакнување на надзорната улога на Собранието во оваа област. Двете страни изразија задоволство од доизградбата на Заштитената соба и заштитениот работен простор во Собранието, кои наскоро ќе профункционираат. Тие, исто

Програма за реформи во разузнавачкиот и безбедносниот сектор во Република Северна Македонија (2021-2026)

БИЛТЕН бр. 13

ЈУЛИ - СЕПТЕМВРИ 2024

Состанок со министерот за внатрешни работи,
Скопје, 02.09.2024

така, разговараа за потребата од операционализирање на Советот за граѓански надзор за да се обезбеди ефективен граѓански надзор над безбедносно-разузнавачкиот сектор. На **13 август**, претставници од канцеларијата на ДЦАФ во Скопје се сретнаа со директорот на Бирото за јавна безбедност на Министерството за внатрешни работи, г-дин Александар Јанев, по што на **2 септември** имаа средба со министерот за внатрешни работи, г-дин Панче Тошковски. Дискусиите се фокусираа на иницијативите поддржани од ДЦАФ во рамките на Министерството за внатрешни работи, вклучувајќи:

- унапредување на автоматизираната размена на биометриски податоци за подобрување на борбата против сериозниот и организираниот криминал;
- зајакнување на полицискиот интегритет преку Планот за интегритет на Министерството 2023-2025 година; и
- подобрување на соработката низ синџирот на кривичната правда.

Состанок со претседателот на Собранието,
18.07.2024

АГЕНТИ НА ПРОМЕНА - судија м-р Ненад Савески

„Поддршката на DCAF имаше значително влијание врз мојот професионален развој како судија кој работи со посебни истражни мерки (ПИМ). Преку поддршката на ДЦАФ, обуките и продуктите на знаење, како што е [Прирачникот за спроведување на мерките за следење на комуникациите](#), стекнав поголема доверба во примената на меѓународните стандарди додека ги штитам човековите права и слободи. Прирачникот се покажа како непроценлива алатка за судските практичари, обезбедувајќи дека ПИМ што ги бараат јавните обвинители се оправдани и дека судиите ги одобруваат само по темелни правни, пропорционални и супсидијарни анализи. Напорите на ДЦАФ во правосудниот сектор поттикнаа подобри практики за балансирање на заштитата на приватноста со целите на кривичната постапка, истовремено зајакнување на судскиот капацитет.

Јас сум **#АгентнаПромена** затоа што, како судија, се залагам за правда преку заштита на човековите права и слободи во борбата против организираниот криминал и корупцијата“.

Двете страни ја истакнаа важноста од продолжување на реформскиот процес и ја изразија својата посветеност за натамошно продлабочување на соработката.

Благодарни сме на сите партнерски институции за нивната посветеност кон унапредување на критичните реформи во безбедносниот сектор. Нивната посветеност беше клучна во поттикнувањето на напредокот и со нетрпение очекуваме да ја зајакнеме нашата соработка додека продолжуваме да работиме заедно за да постигнеме трајни и значајни промени.

РЕЗУЛТАТ 1

ПОДДРШКА НА ПРАВОСУДСТВОТО

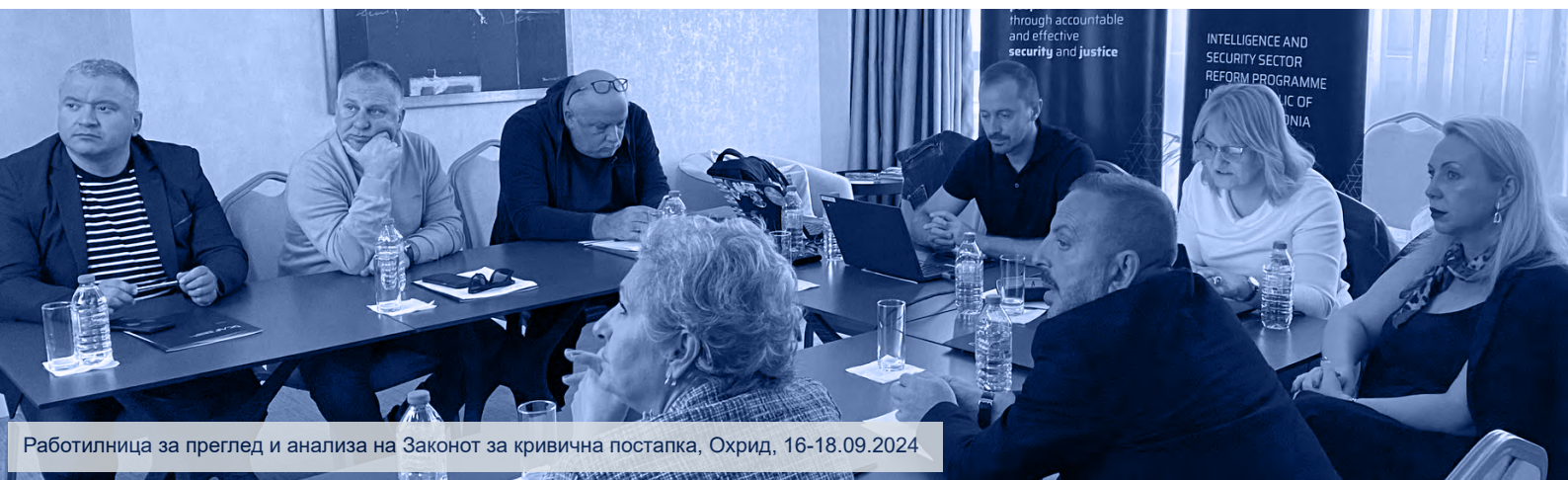
За време на активностите и дискусиите на ДЦАФ со членовите на правосудството, беа идентификувани неколку практични предизвици во спроведувањето на посебните истражни мерки (ПИМ) поради законодавни недоследности. За решавање на овие прашања, ДЦАФ ја одржа својата **прва работилница со правосудната група** во Охрид од **16 до 18 септември**, иницирајќи преглед на актуелните измени и развивање на нови предлози за **Законот за кривична постапка, со фокус на ПИМ**. Групата, која вклучува членови на официјалната работна група на Министерството за правда, е **посветена**

на решавање на законодавните празнини за да обезбеди модерна европска кривична постапка која ги почитува човековите права, а истовремено ја подобрува ефикасноста. Идните работилници ќе ги интегрираат повратните информации/заклучоците од јавните дискусии, со одржување тркалезна маса за финализирање на предлозите. Оваа иницијатива има за цел да ја

ДЦАФ & Реформата во безбедносниот сектор

[ДЦАФ – Женевскиот центар за управување со безбедносниот сектор](#) е посветен на подобрување на безбедноста на државите и нивните граѓани во рамки на демократското владеење, владеење на правото, почитување на човековите права и родовата еднаквост. Од своето основање во 2000 година, ДЦАФ придонесе за создавањето на мирот и развојот да бидат поодржливи помагајќи им на државите партнери и меѓународните актери кои ги поддржуваат овие држави, да го подобрат управувањето со нивниот безбедносен сектор преку инклузивни и партиципативни реформи. ДЦАФ креира иновативни производи на знаење, промовира норми и добри практики, обезбедува правни и политички совети и го поддржува градењето капацитети на засегнатите страни и на државниот и на недржавниот безбедносен сектор. ДЦАФ е една од водечките светски организации во управувањето со безбедносниот сектор (УБС) и реформите во безбедносниот сектор (РБС).

Најдобрите моменти од достигнувањата и придонесите на ДЦАФ на меѓународно ниво се прикажани во најновото [видео](#). Исто така, повеќе информации за активностите и перформансот на ДЦАФ во 2023 година може да најдете во [последниот извештај](#).

усогласи кривичната постапка на Северна Македонија со евроатлантските стандарди, особено во областа на приватноста, задржувањето податоци, судскиот надзор, пропорционалноста, транспарентноста и одговорноста при користењето на посебните истражни мерки (ПИМ).

РЕЗУЛТАТИ II

ПОДДРШКА НА СОБРАНИЕТО

ДЦАФ продолжи да го поддржува Собранието во **изградбата и акредитирањето на заштитена соба и заштитениот работен простор за управување со класифицирани информации**. Изградбата е завршена, а процесот на акредитација за комуникациско-информациониот систем се очекува да биде финализиран пред официјалното отворање на **21 октомври** во Собранието на Северна Македонија. Операционализацијата на Советот за граѓански надзор (СГН) е во тек, а Собранието треба да објави нов јавен повик за претседателот и шест членови на почетокот на октомври. СГН ќе игра клучна улога во зајакнувањето на транспарентниот и одговорен граѓански надзор над разузнавачките и безбедносните институции во Северна Македонија. ДЦАФ останува посветен на поддршката на Парламентот во овој процес за дополнително зајакнување на институционалните капацитети за ефективен надзор и управување.

ДЦАФ продолжува да го поддржува парламентарниот персонал во **зајакнувањето и институционализирањето на надзорот над разузнавањето и безбедноста**. За време на преодниот период кога новоизбраните пратеници ја преземаат функцијата, робусната структура на персоналот е клучна за да се обезбеди непречено функционирање на надзорните активности. За таа цел, ДЦАФ започна **таргетирана програма за обука на персоналот што ги поддржува трите парламентарни комисии за разузнавање и безбедност**. Во **август и септември** беа одржани три сесии за обука, кои понудија приспособени

Програма за реформи во разузнавачкиот и безбедносниот сектор во Република Северна Македонија

Април 2021 - март 2026

Базирајќи се на неодамнешните достигнувања, целта на оваа програма е да продолжи со процесот на демократски реформи во рамките на безбедносниот сектор на Северна Македонија. Стратегијата за интервенција има за цел да осигура дека разузнавачките и безбедносните служби во Северна Македонија ефективно функционираат под активна демократска контрола и надзор и борба против сериозен и организиран криминал и спречување корупција во согласност со добрите практики на отчетност и почитување на човековите права.

Програмата е структурирана за да постигне три резултати:

Резултат I: Правната и институционалната рамка на разузнавачкиот сектор во Северна Македонија е изменета во согласност со релевантните евро-атлантски принципи и добри практики на отчетност и почитување на човековите права.

Резултат II: Надворешните тела за надзор и контрола имаат подобро знаење и капацитет за спроведување ефективен и транспарентен надзор и контрола врз активностите на секторот за разузнавање.

Резултат III: Јавноста е информирана за функционалноста и резултатите од безбедносниот и разузнавачкиот систем на отчетност.

Развојни партнери: Швајцарија (Швајцарска агенција за развој и соработка - СДЦ), Шведска (Шведска агенција за меѓународна развојна соработка - Сид), Холандија (Министерство за надворешни работи) и Европската Унија.

Партнери во Република Северна Македонија:

- Собрание на Северна Македонија
- Кабинет на премиерот
- Министерство за внатрешни работи
- Министерство за одбрана
- Безбедносни и разузнавачки служби
- Оперативно-техничка агенција (ОТА)
- Агенција за заштита на личните податоци
- Дирекција за безбедност на класифицирани информации
- Академија за судии и јавни обвинители
- Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција
- Други судови и судски институции
- Народен правобранител
- Државен завод за ревизија
- Граѓански организации и медиуми.

насоки за реформите во разузнавачкиот и безбедносниот сектор во Северна Македонија. На седниците, исто така, беше истакната критичната улога на Парламентот во демократскиот надзор. ДЦАФ ќе продолжи да обезбедува обука фокусирана на развивање вештини за да му помогне на персоналот ефективно да ги води и поддржува новите пратеници низ процесот на надзор.

ЈАКНЕЊЕ НА ПРАВОСУДНИТЕ ЗАШТИТНИ МЕХАНИЗМИ

ДЦАФ ја продолжи својата тесна соработка со судството, Оперативно-техничката агенција (ОТА) и Агенцијата за национална безбедност (АНБ) за развивање и зајакнување на судските заштитни мерки за употреба на интрузивни методи за собирање информации.

Таргетирана тренинг обука за собранискиот персонал, Скопје, септември 2024

Работилница за валидација и тестирање на процедурите за ништење податоци собрани со ПИМ, Маврово, 03-05.07.2024

Во таа насока, од **3 до 5 јули** во Маврово, ДЦАФ ја организираше **завршната работилница за имплементација на ново развиените процедури за ништење податоци собрани со ПИМ**. Дискусиите на високо ниво, на кои присуствуваше највисокото раководство од сите вклучени институции, се фокусираа на практичните и правните аспекти за заштита на приватноста и личните податоци. **Работната група ги наведе клучните чекори и даде препораки за справување со предизвиците при ракување со податоците собрани преку интрузивни методи**. Посветена на поддршка на судските практичари, групата има за цел да обезбеди навремено и ефективно спроведување на процедурите за заштита, во согласност со стандардите и најдобрите практики на Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП). ДЦАФ ќе продолжи да ја поддржува имплементацијата на овие процедури и консолидацијата на демократскиот систем на судски заштитни мерки преку дијалог меѓу засегнатите страни и меѓуинституционална координација.

ПОЛИЦИСКИ ИНТЕГРИТЕТ

На **8 август**, експертите на ДЦАФ се сретнаа со претставници

Мониторинг и евалуација на спроведувањето на Планот за интегритет на МВР, Скопје, 08.08.2024

Менторска сесија со обучувачи од МВР за хибридно учење, Скопје, 08.08.2024

од Одделот за внатрешна контрола, криминалистички истраги и професионални стандарди на Министерството за внатрешни работи за да го разгледаат и оценат напредокот во спроведувањето на Планот за интегритет на МВР. На состанокот беше опфатен **моменталниот статус на Планот, мерките што ги спроведува Одделот и клучните лекции научени од имплементацијата на Планот во текот на изминатата година**. Дискусиите, исто така, се фокусираа на тоа како овие сознанија може да се вклучат во ревизијата на Акциониот план за следната година (2025) за да се подобри неговата ефикасност. Двете страни се согласија за претстојните активности и ја истакнаа континуираната поддршка што ДЦАФ ќе ја даде за да се обезбеди успешна имплементација на ревидираниот план.

Исто така, ДЦАФ организираше **менторска сесија за тимот на обучувачи за полициски интегритет на Министерството за внатрешни работи**. Тимот ги претстави своите активности од изминатата година како дел од поддршката на Мисијата на ОБСЕ во Скопје, чија цел е изградба на хибриден образовен систем во рамките на Министерството за внатрешни работи. Експертите на

Развивање годишен акциски план за форензика,
Скопје, 19.09.2024

ДЦАФ дадоа дополнителни насоки и практични совети за интегрирање на пристапот на интерсекционалност (како што се родовите аспекти и недискриминацијата) на нивните сесии за обука за полициски интегритет. Откако ќе бидат финализирани, обучувачите ќе започнат со спроведување на овие курсеви за вработените во МВР, што ќе придонесе за позитивни промени во зајакнувањето на интегритетот на македонските полициски сили.

ГРАДЕЊЕ КАПАЦИТЕТИ ЗА АВТОМАТИЗИРАНА РАЗМЕНА НА БИОМЕТРИСКИ ПОДАТОЦИ

Следствено на теренската проценка спроведена од австриски експерт за размена на биометриски податоци од 26-27 јуни, ДЦАФ организираше состанок на **19 септември** во Скопје за **да се развие Акционен план за решавање на празнините во автоматизираната**

Учество на ДНК специјалисти од МВР на 30тиот конгрес на Меѓународното друштво за форензичка генетика, Сантијаго де Компостела, Шпанија, 11-13.09.2024

Развојно партнерски механизам за управување

За Програмата, избран е обединет механизам за финансирање и до декември 2021 година четири развојни партнери дадоа придонес. Тие се: Швајцарија (1'000'000 CHF), Шведска (прибл. 926'000 CHF), Холандија (780'000 CHF) и Европската унија (прибл. 320'000 CHF). Заедно со основниот буџетски придонес на ДЦАФ и поддршката од националните партнери корисници преку обезбедување канцелариски простор, места, техничка опрема, локален транспорт и експерти, комбинирианиот вкупен буџет за периодот 2021-2026 година изнесува CHF 4'835'599.

Со Програмата се раководи преку сет од Управувачки групи со националните партнери -корисници и од Управувачка група на развојни партнери (УГРП). УГРП е составена од Амбасадори и програмски персонал што ги претставува развојните партнери. Тие активно се вклучуваат во Програмата преку обезбедување политичка и стратешка поддршка и насоки, ублажување на ризиците и зголемување на ефективност на имплементацијата. Состаноците на УГРПсе одржуваат два пати годишно и се одржуваат во мисиите на развојните партнери на ротациона основа.

биометриска размена на податоци (ДНК и отпечатоци).

На состанокот **беше разгледан извештајот од оценката, предложените чекори и препораки и беа наведени следните активности.** Претставниците од Одделот за форензички испитувања се договорија за неопходните технички чекори за завршување на поврзувањето на TESTA, за што е потребна поширока поддршка од МВР и Министерството за дигитализација. ДЦАФ ќе продолжи да го поддржува Одделот за форензички испитувања во исполнувањето на барањата за иницирање меѓународна размена на биометриски податоци според рамката РСС Prüm.

Специјалистите за ДНК, по нивното успешно учество во активностите за градење капацитети на ДЦАФ, кои ги опремија со нови методи и софтвер за унапредување на нивната експертиза, **спроведоа внатрешно истражување на тема „Семејното пребарување како комплементарна алатка за идентификација на непознати сторители“.** Тие побараа од ДЦАФ поддршка за учество на **30-тиот конгрес на Меѓународното друштво за форензичка генетика** во Сантијаго де Компостела, Шпанија, од **11-13 септември**. Конгресот понуди разновидна програма, истакнувајќи ги најновите достигнувања во профилирањето на ДНК и етичките размислувања во форензиката. Учесниците ја споделија својата експертиза со глобалните колеги и стекнаа вредни сознанија за подобрување на квалитетот на нивната работа и подобрување на споделувањето податоци во рамките на РСС Prüm рамката. Тие ја идентификуваа потребата да се формира етичка комисија во рамките на Министерството за да се исполнат критериумите на ЕУ за споделување и проследување ДНК профили со други институции и земји. Ова исто така вклучува решавање на прашања како што се периодот на задржување на ДНК-профилите

Обука за обучувачи за ГО и медиуми и собраниски персонал, Берово, 11-13.07.2024

во базата на податоци, методите за управување со податоци и правните регулативи. За време на конгресот тие воспоставија контакти и со меѓународни компании кои нудат најсовремена опрема за форензичка генетика и ДНК анализа.

РЕЗУЛТАТ III

ЈАКНЕЊЕ НА ГРАЃАНСКИОТ НАДЗОР

Во јули, ДЦАФ успешно го започна процесот за **обука за обучувачи: „Градење на трансфер на знаење и одржлив надзор за граѓанските организации и медиумите во Северна Македонија“** дизајнирана да

и мрежи, ДЦАФ има за цел **да генерира поинформирано ширење на принципите и практиките на реформите во безбедносниот сектор во Северна Македонија**. Првата обука, која се одржа во Берово од **11 до 13 јули**, се фокусираше на основите на андрагогијата, теориите за учење на возрасни и карактеристиките на ефективни обучувачи. Втората обука, која се одржа во Струмица од **19 до 21 септември**, се фокусираше на стилските на учење и методологиите на VARK за спроведување на проценки на потребите за обука. ДЦАФ останува посветен на зајакнување на капацитетите за обука на претставниците на граѓанските организации и медиумите со цел **да се прошири фондот на обучени лица за реформи и надзор во безбедносниот сектор, придонесувајќи за одржливо добро владеење и одговорност во разузнавачкиот и безбедносниот сектор**.

Обука за обучувачи за ГО и медиуми и собраниски персонал, Струмица, 19-21.09.2024

ги зајакне граѓанските организации (ГО), медиумските професионалци и собранискиот персонал фокусиран на односите со јавноста, со основни вештини и напредно знаење за ефективно ширење на информациите за управувањето и реформите во безбедносниот сектор и зајакнување на механизмите за надзор и одговорност. Со овозможување на идните обучувачи да ги едуцираат и информираат другите во нивните институции, организации

ПАРТНЕРСТВА

По повод 25-годишнината од формирањето на Здружението на јавни обвинители, на ДЦАФ му беше доделена Плакета за успешната соработка и поддршка во зајакнувањето на судството и јавното обвинителство.

Доделување плакета од Здружението на јавни обвинители, Скопје, 01.07.2024

Споделување искуства: Пренесување знаење во правосудството,
Кишињев, Молдавија, 10.09.2024

Јавните обвинители се многу важни чинители во судските процеси и релевантни партнери на програмата на ДЦАФ, а успешната соработка ќе продолжи и во иднина.

СПОДЕЛУВАЊЕ ЗНАЕЊЕ

На **10 септември**, судија од Основниот кривичен суд во Скопје, кој е член на правосудната група на ДЦАФ, учествуваше на првата судска тркалезна маса за молдавските судски практичари. Тој сподели увиди од македонските судски практики, нагласувајќи го развојот на алатките за знаење и успешниот трансфер на знаење поддржан од ДЦАФ. Настанот, организиран како дел од проектот имплементиран од ДЦАФ во Молдавија во партнерство со Врховниот совет на судството, ги собра судиите и обвинителите за да разговараат за улогата на судството во безбедносниот и разузнавачкиот надзор. Клучните теми ги вклучија европските стандарди, најдобрите практики и предизвиците и можностите за судството во Молдавија во обезбедувањето почитување на владеењето на правото и ефективна судска контрола над интрузивните мерки. Македонските искуства со слични предизвици се покажаа вредни, при што молдавските учесници побараа континуиран дијалог и соработка со нивните колеги од Северна Македонија.

ИДНИ АКТИВНОСТИ

ОКТОМВРИ 2024

- 08-09 октомври: Работилница за изработка на „Упатство за толкување и евалуација на анализа на сродство - исчезнати лица, неидентификувани човечки остатоци и траги од кривични дела“, Скопје
- 17-19 октомври: Работилница за спроведување истраги на кривични дела сторени од полициски службеници, Берово
- 21 октомври: Отворање и свечено пуштање во употреба на заштитена просторија, Скопје
- 24-26 октомври: Обука за обучувачи бр. 3 за граѓански организации и медиуми: „Градење трансфер на знаење и одржлив надзор за граѓанските организации и медиумите во Северна Македонија“, Гевгелија
- 29 октомври: Обука за собранискиот персонал, Скопје
- Емитирање на видео документарец развиен во соработка со партнерската медиумска организација: „Надзорната улога на Народниот правобранител во Северна Македонија“
- Емитирање на видео документарец развиен во соработка со партнерската медиумска организација: „Операционализација на Советот за граѓански надзор“

НОЕМВРИ 2024

- 04-06 ноември: Работилница за планирање имплементација на родов акционен план, Маврово
- 13-15 ноември: Работилница со повеќе засегнати страни #3 (Симулација и вкрстени вежби) помеѓу претставници на граѓански организации/медиуми и претставници на Собранието (пратеници и вработени) на длабинска тема: „Право на приватност во ерата на масовен надзор“, Охрид
- 14-16 ноември: Хибридна обука и работилница за развивање „Процедури и упатства за толкување и евалуација на резултатите од Y-STR“, Скопје
- 11 ноември: Започнување со собирање податоци за судската пракса за одобрување и спроведување на посебни истражни мерки (ПИМ) во Северна Македонија, Скопје
- помеѓу 20-22 ноември: промоција на РСП/РАП, Скопје
- 20-22 ноември: Работилница за разгледување и анализа на измените на Законот за кривичната постапка во однос на ПИМ, Гевгелија
- 26-28 ноември: тркалезна маса со пратеници, Женева, Швајцарија

ДЕКЕМВРИ 2024

- 03-04 декември: Учество на претставници на МВР на регионален настан за борба против корупцијата, Кишињев, Молдавија
- 04-06 декември: Обука за институцијата Народен правобранител, Маврово
- 20 декември: Тркалезна маса за измените на Законот за кривичната постапка во однос на ПИМ, Скопје
- 11-13 декември: Работна посета на персоналот на МО, Хаг, Холандија
- 18-20 декември: Дискусија за процесите на класификација и планирање со ДБКИ, Охрид
- 19-21 декември: Обука за обучувачи # 4 за граѓански организации и медиуми: „Градење на трансфер на знаење и одржлив надзор за граѓанските организации и медиумите во Северна Македонија“, Неготино

ПОВРЗЕТЕ СЕ СО НАС:

